

Kjøbenhavns Kommunalbestyrelse, Omdannelsen af Peder Madsens Gang, og denne Plan vil blive udvidet derhen, at der brydes en Gade fra Kongens Nytorv ind til den ny Peder Madsens Gang, parallel med Østergade. Hôtél d'Angleterre, som man har sikret sig, skal forandres til et mere tidssvarende Hotel. Aktiekapitalen skal kunne udvides til 5 Mill. Rdl., men foreløbig emitteres kun 1 Mill. Hele dette Beløb, hvorpaa Halvdelen betales strax, tegnedes privat.

«De danske Cikoriefabrikker», hvis Formaal er Tilvirkning af Cikorie og andre Kaffesurrogater samt Fremme af Dyrkning af Cikorieødder heri Landet. Kapitalen er sat til 550,000 Rdl. Selskabet er dannet af en Del tidligere isolerede Fabrikker, her og i Provinserne, der nu ere forenede under ovennævnte Firma. Indbyderne, de tidligere Ejere, have overtaget Aktier til Beløb 287,000 Rdl. Indtil videre henlægges 87,000 Rdl., som svarende til Prioritetsgjælden, og Restbeløbet, 176,000 Rdl., er under Haanden blevet tegnet.

Et Aktieselskab har dannet sig for at anlægge og drive en Papirfabrik paa Ejendommen Maglemølle ved Næstved. Kapitalen er 500,000 Rdl., hvoraf 400,000 tegnedes under Haanden, og Resten ved Fremlæggelse i Landmandsbanken og Industribanken. — Desuden skulle vi nævne Hegnede Teglværk, som er gaact over til et Aktieselskab med en Kapital af 160,000 Rdl.

Endnu bemærkes, at Aalborg Diskonto-, Laane- og Sparebank har forøget sin Aktiekapital med 324,800 Rdl. Aktierne fremlagdes hos d'Herrer D. B. Adler & Co., og Tegnerne erholdt 11 pCt. af det tegnede Beløb. — Det fortjener at nævnes, at Aalborg den 1ste Novbr. aabnede sin ny Børs, hvor Forretningerne have været ret livlige.

Nationaløkonomisk Forening.

Tirsdagen d. 12te November var et større Antal af mest yngre Nationaløkonomer samlede i Fru Vincents Lokale for at fortsætte tidligere begyndte Forhandlinger om Dannelsen af en

nationaløkonomisk Forening. Efter at man havde spist til Aften sammen, aabnede Professor Frederiksen paa Indbydernes Vegne (Prof. Will. Scharling, Fuldm. Falbe Hansen, Kand. polit. Vilh. Arntzen og Prof. Frederiksen) Forhandlingerne ved at meddele et Telegram fra Prof. Greve G. K. Hamilton i Lund, hvori han beklagede ved Stormens Afbrydelse af Dampskibsfarten at være forhindret i at være til Stede ved Forhandlingerne. Han gav derpaa Ordet til Prof. Scharling, som motiverede, hvorfor Indbyderne efter Samraad med andre af Deltagerne havde troet at burde foreslaa Dannelsen af en mindre nærmest videnskabelig Forening. Man skulde komme sammen ordentligvis en Gang om Maaneden, spise til Aften sammen og derefter diskutere et eller andet økonomisk eller socialt Spørgsmaal. Kun Folk, der paa en eller anden Maade havde beskæftiget sig med Nationaløkonomi, skulde optages.

Frederiksen fremhævede, at Tanken om en stor Forening for den økonomiske Reform ingenlunde var opgiven; det var noget helt Forskjelligt fra den mindre Forening, der imidlertid vilde kunne være en Støtte for den større praktiske Forening. Han oplæste derefter Indbydernes Udkast til Love, der efter nogen Forhandling om flere enkelte Punkter vedtoges i følgende Form :

§ 1.

Den nationaløkonomiske Forenings Formaal er at samles for at forhandle nationaløkonomiske Spørgsmaal.

§ 2.

Foreningen afholder mindst et Møde i hver af Maanederne September til April, begge inklusive. Diskussionerne og Meddelelserne paa Møderne kunne efter Bestyrelsens Beslutning refereres i nationaløkonomisk Tidsskrift.

§ 3.

Ny Medlemmer foreslaas enten af Bestyrelsen eller af ti Medlemmer. Hvis det forlanges, sker Optagelsen efter skriftlig Afstemning saaledes, at der til Optagelse kræves to Tredjedele af de tilstedeværende Stemmer.

§ 4.

Kontingentet er 2 Rdl. aarlig.

§ 5.

Den højeste Myndighed i Selskabets Anliggender er hos Generalforsamlingen, som vedtager og forandrer Foreningens Love, samt vælger Bestyrelsen. Den ordentlige Generalforsamling afholdes en Gang aarlig i Oktober Maaned. Foruden Bestyrelsen kunne femten Medlemmer kræve Sammenkaldelse af en overordentlig Generalforsamling.

§ 6.

Bestyrelsen bestaar af fem Medlemmer. Den vælger af sin Midte en Formand og en Sekretær, der tillige er Kasserer. Den leder Foreningens Anliggender og aflægger Regnskab til Generalforsamlingen. Den vælges for et Aar.

Det bestemtes tillige, at Møderne ordentligvis skulde afholdes den første Torsdag i hver Maaned.

Frederiksen foreslog paa Indbydernes Vegne Konferensraad David som Æresmedlem. Dette vedtoges enstemmig. Af ældre Økonomer havde man endnu kun indbudt Departementschef Benzon-Buchwald, der paa flere Maader var knyttet til de Yngres Kreds. Man foreslog nu ogsaa at indbyde Grossererne Adler, Thune, Grøn og Melchior, Etatsraaderne Moritz og Martin Levy, Prof. Steen og Dr. Krebs i Odense, hvilket ligeledes vedtoges.

Efter at det efter nogen Forhandling var bestemt, at Valget paa Bestyrelsen skulde foregaa samme Aften, valgtes hertil Frederiksen, Scharling og Falbe Hansen hver med 23, Arntzen med 21 og Statsrevisor Marius Gad med 10 Stemmer. Derefter havde Redaktør Topsøe 8 og Benzon-Buchwald 6 Stemmer.

Da det var foreslaaet at begynde Diskussionerne med at forhandle Kathedersocialismens Forhold til Manchesterpartiet, anmodede Frederiksen Kand. polit. Ring om at indlede dette Spørgsmaal; han vidste, at han ikke havde forberedt sig derpaa, men at han interesserede sig for Æmnet.

Ring var ikke tilfredsstillet ved Manchesterpartiets Lærdomme. Gjennemførte i Praxis fremkaldte de Forhold, der vare imod den naturlige menneskelige Følelse. Theorien strander paa det virkelige Liv. Manchesterkolens selviske Principer fremkalde Misstemning hos den arbejdende Befolkning, og de virkelige, forhaandenværende Misligheder give Socialisterne og Kommunisterne Styrke. Arbejderne ere ikke ligestillede med Kapitalen; denne har en betydelig naturlig Overvægt.

Eisenachermændene ere omvendt svage i de praktiske Forslag, ved hvilke de raade til at afhjælpe Mangelene; de henvise til Staten; men derved pege de i Retning af Absolutisme. De have et ethisk Ideal for Staten; men ifølge Ethiken bør Menneskene ikke tvinges. Indrømmes maa det imidlertid, at Sammenstød mellem Selvinteresse og Ethik finder Sted, til Exempel i Slavehandelen, der under visse Forhold «betaler sig». Den samme Kollision findes i andre Forhold.

Frederiksen vilde, da ingen Andre begjærede Ordet, ikke undlade at udtale den Opfattelse, han havde uden at kjende Forhandlingerne i Eisenach af Andet end de danske Blades Referater. Det var aabenbart en praktisk Retning, der var Spørgsmaal om. Theoretisk var han ganske enig med dem i, at Selvinteresse og Konkurrence ikke alene vare tilstrækkelige; det havde han for sit Vedkommende søgt at vise i sin lille Bog om samme Æmne; men som praktisk Retning kunde han ikke andet end holde med Manchestermændene. De anbefale de Frihedsreformer, vi især trængte til, og modsatte sig ikke de forstandige Foranstaltninger til Arbejdernes Tarv. Høre ikke Mænd som Stuart Mill, Potter og andre engelske Radikale med til Manchestermændene; de ere Medlemmer af Cobdenklubben. Vore fortræffelige franske Økonomer ere noget abstrakte i deres Frihedssætninger, men i den Praxis, der er Trang til i Frankrig, have de væsentlig Ret. Hvad vil nu i Modsætning til dem Eisenachermændene? Schmollers Udtalelse var til Dels fortræffelig; men hvilke vare de praktiske Foranstaltninger, hvorved han i Modsætning til Manchestermændene vilde omforme Verden? Saa vidt Taleren erindrede, vare Arbejderforeningerne et af de vigtigste Hjælpemidler, der anbefaledes; men hvor var deres

og andre lignende Reformers gennemgribende Betydning? De kunne være udmærkede, men det var taabeligt at kunne tro, at de kunne erstatte Middelstanden med dens Generation efter Generation udviklede Dyder, Sparsommelighed, Omsigt og Driftighed. At henvise til disse og andre lignende smaa Hjælpemidler var en taabelig Slutning paa store Præmisser. Engel tog stærkere fat, men var saa næsten lige saa gal som Socialisterne. Exempelvis nævnede han hans Udtalelse om Byggeselskaberne, der aagrede med Grundene i Berlin. Det var, som man i sin Tid gav Kornhandlerne Skylden for Dyr-tiden, i Steden for at de ved deres Opkjøb bedre fordelte det Tilstedeværende mellem Forbrugerne. Han paaviste de andre faktiske Aarsager til Vaaningsnøden i Berlin. Han fattede ikke, at Forstanderen for Preussens Statistik kunde tale som Engel. Kathedersocialismen skulde være en «national» tysk Retning i Modsætning til den vesterlandske Frihandelslære. Det var den ogsaa; thi det store Antal af tyske Forfattere havde aldrig ret villet gaa ind paa Frihed. Til disse henregnede han ikke de store Mestere som Rau og Hermann; ogsaa Schäffle, som dog gav Socialisterne saa Meget, havde ganske vist tillige fuld Sans for Friheden. Naar der henvistes til det Ethiske, var han ofte tilbøjelig til at slutte sig til Stuart Mills Sætning: «Jeg bestrider enhver indbildt Retfærdigheds Theori, der ikke er grundet paa Nyttens». Det ethiske Formaal benyttedes af mange tyske Forfattere til at anbefale, hvad der hverken fulgte af sund Sans eller af Indsigt i Sagens virkelige Sammenhæng. Naar han udtalte sig imod Kathedersocialismen, saa var det ikke, fordi han ikke indrømmede, at der var Indskrænkninger at gjøre i Friheden med Hensyn til Kommunikationsmidler, Assurancevæsen m. m. Heller ikke vilde han dermed benægte, at der var visse Ting at lære af Socialisternes Angreb; det var saaledes Tilfældet med deres Angreb paa vor nuværende religiøse Ordning og paa Kvindens Stilling, og paa vor nuværende Skatteordning. Han vilde imidlertid nødig se en videnskabelig Retning indført hos os, som dels forekom ham impotent og upraktisk, dels skadelig, fordi nogle af vore vigtigste Reformers, Handelens Frihed, Jordens

fri Benyttelse m. m. A., dog skulde gaa i Retning af Frihed.

Ring: Frederiksen var enig med ham i Theorjen, ikke i Praxis, dette var en Modsigelse. Det gaar med Middelstanden som med de andre Stænder, der have havt deres Berettigelse, men som senere gaa under. Dens Medlemmer ere nu alle blevne Kapitalister ved deres Sparsommelighed, men ere derved komne til at staa i Modsætning til dem, der Intet have. Hvorfor blev Misfornøjelsen større og større? Trods al den megen Hensigtsmæssighed var Resultatet ikke heldigt. Sagen var, at der var noget Andet end det Rationelle. Vi have ogsaa et Blodselement i Bevægelse.

Oljemøller, Kand. polit. Alfred Olsen søgte den nærmere Forklaring til Arbejdernes Misfornøjelse i Oplysningen, der nu var trængt ned til Samfundsklasser, der før slet ikke havde taget Del i den almindelige Bevægelse.

Dr. Høffding: Frederiksen havde sluttet sig til Mills Sætning om Nyttens. Mill mener imidlertid dermed Nyttens i Betydning af den alsidige, humane Tilfredsstillelse af hele Samfundets Tarv, for hvilket de Enkeltes Interesser maa bøje sig. Det er om Nyttens i denne Forstand, man maa tale, naar man vil stille Ethik sammen med Nyttens. Men saa følger der af denne Sætning netop det Modsatte af, hvad Frederiksen mente.

Gad: Der adskilles ikke nok, hvad der skal lægges under Statens, og hvad under Økonomiens Omraade. Eisenacher-sætningerne vare dels trivielle, dels Sammenblanding af Statens Opgave med det fri Samfunds. Ganske vist fastholdes ofte den fri Konkurrence for ensidig; den eksisterer ofte ikke engang i Praxis. Men Angrebene paa den vare ikke noget Nyt, men de før kjendte Bevægelser, der vare en naturlig Følge af Kampen for Menneskerettigheder m. m.

Frederiksen fremhævede imod Høffding, at han havde talt om Nyttens i samme Betydning som Stuart Mill.

Topsøe: Adam Smith var deduktiv, Kathedersocialisterne gik derimod induktivt til Værks. Arbejdslønnen stiger ikke i

samme Forhold som Kapitalen. Dette er et Faktum. Det Ny er kun i sin Begyndelse.

Kand. polit. S u e n s o n frembævede over for Olsen, hvorledes de lavere Klasser netop manglede Oplysning.

Frederiksen mente, at Olsen havde Ret i at fremhæve den begyndende Oplysning som Aarsag til Bevægelsen, Suenson selvfølgelig i alder at fremhæve den bedre Oplysning som Hjælpemiddel derimod. Han var ikke tilbøjelig til at gaa med Kathedersocialisterne, fordi han netop fandt deres Retning upraktisk, doktrinær og ikke i Sandhed induktiv. Han hævdede Middelstanden som Bærer af al Udvikling. De Aristokratier, der ikke mere arbejdede, bleve fordærvede. De lavere Klasser kunde kun hævde sig ved at blive Dele af Middelstanden. Naar Folk i Nordamerika havde det bedre end andensteds, var det fremfor alt, fordi i de fleste Stater der næsten Alt var Middelstand.

Olsen henviste med Hensyn til Arbejdernes Udvikling til, hvorledes «suffrage universel» benyttedes af enhver herskende Regering. Bondevennerne hos os vare altid mere selvstændige.

Suenson fremhævede atter Vigtigheden af bedre Oplysning.

Ring: Hjemmets Forhold hindre Undervisningen; derfor nytter det ikke at pege paa Oplysning; de materielle Betingelser mangle. Disse to Forhold gaa Haand i Haand og betinge hinanden. En bedre Fordeling er nødvendig.

Høffding: Frederiksen kan ikke akceptere Nyttens i Mills Betydning, thi den Nytte, den økonomiske Ordning er grundet paa, er noget Andet, Tilfredsstillelse af Menneskenes Ønsker. Man tager det allfor let med her at anbefale «Naturordenen». Hvor er her Naturen? Staten har jo, som Frederiksen selv har udtalt, allerede kunstig grebet ind.

Frederiksen havde aldrig forsvaret den ubetingede Konkurrence, men netop paavist, hvorledes ogsaa dette abstrakte Princip var meningsløst. Han søgte altid at se i det Enkelte, hvad der var hensigtsmæssigst for det almene Vel. Han troede, at i det Hele netop ogsaa de andre saakaldte Manchestermænd lige saa vel som Stuart Mill vare tilbøjelige til at gaa frem paa

denne Maade i Modsætning til saa mange tyske Forfatteres Fraser og Systemer.

Gad udtalte sig imod Rings Sætning, at de Fattiges Børn ikke kunde komme i Skolen. Naar man kræver en anden Fordeling, burde man dog sige, hvilken, og hvorledes den skulde gennemføres. Hvorledes vilde man nu ogsaa have Skolen ordnet? Den rette økonomiske Interesse mangler hos den store Mængde. Man stifter for tidlig Ægteskab og mangler Økonomi; især gjælder dette Manden.

Ring: Det var for sildigt nu i Aften at gaa ind paa Befolkningsspørgsmaalet. Han vilde kun fremhæve, at der her var Andet end Forstandssiden; Drifter og Lidenskaber vare reale Faktorer, som D'Hrr. Theoretikere let oversaa.

Gad spurgte atter, hvorledes Formaalet skulde naas ved en anden Fordeling.

Ring mente dog, at det altid var bedre, at man vidste, at Faren var til Stede.

Frederiksen forstod ikke, at man vilde kunne afgjøre Noget efter Andet end efter Fornuften alene. En Fremmed havde forleden sagt til ham: «I Danske hade Tyskerne, og I ere dog selv Tyskere». Der var Noget i det; men han vilde dog nødig have, at den økonomiske Retning hos os nærmest skulde slutte sig til den tyske.

Høffding fandt Frederiksens Ytring om Fornuftens Herredømme hegeliansk; man kunde dog ikke nægte, at der i Virkeligheden ogsaa gjorde sig andre Kræfter gældende. Et er, hvad der skal være, et Andet, hvad der er.

Da Tiden var langt fremrykket, sluttede Frederiksen Forhandlingerne. Han havde tænkt at foreslaa som Forhandlingsæmne næste Gang: «Hvilke økonomiske Reforme staa nærmest paa Dagsordenen hos os»? Arntzen foreslog «Kathedersocialismens og Manchesterpartiets forskjellige Mening om Arbejdslønnens Bestemmelse», hvilket vedtoges.

Næste Møde blev afholdt d. 5te December; Referat heraf vil komme i næste Hæfte af Tidsskriftet.

Det følgende Møde vil blive afholdt Torsdag d. 9de Januar 1873.